

Rama IX Art Museum Foundation

Rama IX Art Museum Foundation

ordinary / EXTRAORDINARY
ธรรมดา / ไม่ธรรมดา

2006 / ๒๕๔๙

ธรรมดา / ไม่ธรรมดา

"เป็นคนในซอย คนแถวๆนั้นที่ผ่านไปผ่านมาหน้าสตูดิโอของผม ซึ่งไม่ได้รู้จักกันเลย" ช่างภาพ มานิต ศรีวานิชภูมิ เล่าถึงความเป็นมาของใบหน้าทั้งหลายในภาพชุด 'ธรรมดา/ไม่ธรรมดา' "ส่วนใหญ่ผมจะวนเวียนอยู่กับเรื่องข้างนอก ไม่เคยได้สนใจคนในซอย"

สาวสวยบาดตาที่ยืนอยู่อีกฟากหนึ่งของห้องที่แออัด; คนอ้วนล้นหลาม(ที่จะกินที่นั่งสองที่)บนรถไฟ; คนพิการประหลาดริมทางเท้า... เราเห็นเขาเหล่านั้นทั้งที่เราพยายามจะไม่จ้องมอง แต่คนธรรมดาในชีวิตประจำวันของเรา อย่างเช่นเพื่อนบ้าน และแก๊งวินมอเตอร์ไซด์ปากซอย เป็นต้น ผ่านตาเราไปโดยไม่เป็นที่สังเกต ไม่ต่างจากเสาไฟฟ้า และเฟอร์นิเจอร์ริมถนนอื่นๆ เรามองไม่เห็นเขาเลย ยกเว้นว่าจะเกิดเหตุการณ์ที่ไม่เป็นธรรมดา

เมื่ออาทิตย์ก่อน 'โชค' หมาขี้ขลาดใจประจักษ์ของข้าพเจ้าล้มป่วย และแล้วก็เกิดการรวมกลุ่มของบรรดาผู้คนต่างคนต่างเลี้ยงดูแลโซ่มาในแบบของตน โดยไม่ได้นัดแนะหรือรู้จักกันมาก่อน ถึงแม้ว่าจะเป็นคนที่คุ้นหน้ากันมาหลายปี แต่ครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่เราได้พูดคุยและมองหน้ากันจริงๆ

คนสวนจากแฟลตเก่ากลางซอยแปลงร่างเป็นลุงใจดีที่คอยให้อาหารเจ้าโชคทุกคืน ไม่นานหลังจากที่ข้าพเจ้ามาป้อนไล่กรอกอย่างเป็นของว่างตอนเย็น ยามจากร้านคอมไฟเกิดมีชื่อขึ้นมา - ชื่อหล่อราวพระเอกหนังว่า 'โชน' และระหว่างทางไปร้านหมอมหา โดยมีโชนเป็นผู้อุ้มโชคอยู่ในอ้อมแขน ข้าพเจ้าจึงได้เรียนรู้ว่า คนหน้าตาธรรมดาผู้มีอาชีพธรรมดาผู้นี้ เป็นมนุษย์ที่เต็มไปด้วยความอ่อนโยน เป็นเพื่อนซี้ของโชค ที่อยู่เฝ้าชอยกับโชคทุกคืน และเป็นคนเดียวที่โชคยินยอมให้อุ้มและอาบนำพาเห็บให้

เราพยายามประคบประหงมให้โชคหายป่วย แต่แล้วมันก็ตาย ได้ต้นโหล่จากขอบที่ปีนขึ้นไปอยู่บนตึกตายของมัน เหล่าซาร์กโชคก็มาชุมนุมโดยไม่ต้องนัดหมายกัน เราแลกเปลี่ยนตำนานวีรกรรมของโชค เราลอบใจกัน เราได้เรียนรู้ว่าหมาที่แสนจะมีชีวิตชีวาตัวนี้ที่จริงอายุสิบห้าปีแล้ว โชคดีนะที่มันตายไปอย่างสงบ ไม่ทรมาน - ใครบางคนเอ่ยขึ้นมา - ก่อนที่จะหุหนวกตาฟาง เราคือครอบครัวของโชค และในช่วงเวลาแห่งความสูญเสียและความเศร้า ในนาทีนี้ เราได้เห็นน้ำใจ ได้รู้ซึ่งถึงความเป็นคนของแต่ละคนที่รักโชคเหมือนกัน

ความตายไม่ใช่ต้นกำเนิดของ 'ธรรมดา/ไม่ธรรมดา' จุดประกายทางความคิดคือความอยากรู้อยากเห็น "คือคิดอยากจะหาเวลามาสำรวจ มาทำความเข้าใจกับเพื่อนบ้านของตัวเองบ้าง ก็เลยอยากลองถ่ายรูปเขา" มานิตเล่า "โดยมีหน้าที่อยู่ที่สตูดิโอเป็นตัวเชื่อม เพราะน้ำรู้จักไปหมด และคอยเล่าเรื่องคนนั้นคนนี้ เล่าข่าวซุบซิบในหมู่บ้านให้ฟัง เลียบอกว่าวันนี้ช่วยชวนเพื่อนบ้านเหล่านี้มาเป็นแบบถ่ายรูปให้หน่อย

"ผมไม่ได้คาดหวังอะไร ไม่ได้ตั้งใจอะไรให้เป็นพิเศษตอนที่ทำ แต่พอลงมือถ่ายรูปถึงได้เห็นหน้าของคนเหล่านั้น น่าสนใจมาก รู้สึกประหลาดใจ เพราะเราไม่เคยนึกถึงเขามาก่อน เหมือนกับคนบนท้องถนนทั่วไปที่เรามองผ่านไป เราไม่ได้พิจารณา

"แต่พอเป็นภาพแล้ว เราหยุดมันไว้ แล้วเราได้ดู ได้พิจารณามันจริงๆ รูปร่างหน้าตาโครงสร้าง แล้วยังมีเรื่องของ

อารมณ์ ความรู้สึกของภาพด้วย"

ทำไมจึงใช้แสงเหนือหัว?

"คือตอนที่คิดจะถ่ายครั้งแรก คิดถึงแต่วิธีการที่จะทำให้มันเรียบง่าย ไม่ยุ่งยากในขบวนการ ไม่ใช่แสงพิเศษ อยากให้มันปกติ ไม่เป็นสตูดิโอที่ใส่แสงเยอะๆมีไฟหลายดวง คือตั้งไฟไว้ดวงเดียว แล้วก็เข้าคิวถ่ายมาเรื่อยๆทีละคน โดยไม่จัด ไม่ขยับไฟใหม่ ใช้ไฟเหมือนกันหมดทุกคน

"คนที่มา บางคนก็ประหม่า เพราะคิดว่าจะวนเวียนมากเพราะเห็นเป็นสตูดิโอ แต่พอจัดแบบนี้ ทำให้เขาไม่รู้สึกอึดอัด วิธีการคือขอให้เขานั่ง แล้วไม่ต้องแสดงอารมณ์ความรู้สึกอะไร ให้มีสมาธิอยู่กับตัวเอง"

คุณพูดอย่างนี้เลยนะ

"ใช่ ไม่ต้องสนใจอะไรทั้งสิ้น เพื่อนที่มาด้วย มานั่งดูอยู่ ไม่ต้องสนใจ ให้มองที่กล้องและมีสมาธิอยู่กับตัวเอง

"ผลที่ได้รับอันหนึ่งที่รู้สึก - - ไม่ใช่ว่าแปลกใจ แต่ว่ามันคาดไม่ถึงก็คือ บางคนที่เราถ่ายรูป และหลังจากที่อัดรูปไปให้ปรากฏว่าเขาสรุปคืน หรือไม่เอารูปกลับไปบ้านเพราะกลัวรูปนั้น กลัวรูปตัวเอง เขาบอกกับน้ำว่าดูน่ากลัว เขาไม่เอา อาจเป็นเพราะว่ามันดู - คือเวลาเราถ่าย เห็นรอยเหี่ยวย่น รอยกร้านของชีวิต เขาก็อาจจะไม่อยากจะเห็นหน้าตาเขาเป็นแบบนี้

"รู้สึกเสียใจเหมือนกันที่เขาไม่ชอบมัน ไม่เชิงเสียใจแต่ว่าผิดหวัง คือบางคนเขาเห็นรูปตั้งแต่ตอนที่ไปโหล่รอยดัดเทสต์ แล้ว เขาก็ไม่ชอบ แต่เขาก็น่ารัก ยังยอมเป็นแบบให้ถ่ายต่อไป โดยไม่ลุกเดินหนีไป

"มีคนหนึ่งตั้งใจจะถ่าย แต่ปรากฏว่าวันนั้นเขาติดธุระ คอยถ่ายรูปไม่ได้ หลังจากนั้นไม่กี่วัน คนนี้ก็เสียชีวิต"

อย่างไร

เขาเป็นเอดส์ ก็คงเหมือนกัน เพราะผมไม่รู้มาก่อนว่าเขาเป็น"

แล้วคิดว่ารู้จักเพื่อนบ้านดีขึ้นบ้างไหม?

"ก็รู้จักมากขึ้นในระดับหนึ่งนะ แต่เนื่องจากโลกของอาชีพของเรามันคนละทางกับบุคคลเหล่านี้ เวลาและโอกาสที่จะได้เจอก็ไม่ค่อยจะตรงกัน ส่วนใหญ่ก็เป็นคนรับจ้างทำงานสารพัด ผู้หญิงก็มักจะเป็นแม่บ้าน

"ผมถ่ายรูปเขาเพราะว่าเขาคือเขา ผมไม่ได้คิดจะทำอะไร มันมาจากความสนใจ ความอยากรู้อยากเห็น ผมไม่ได้จะทำให้เขาเป็นแปลกประหลาด ความน่าสนใจคือชีวิตที่ผ่านเข้ามาในชีวิตของคนเหล่านี้ มันปรากฏตัวอยู่บนใบหน้า บนผิวหนัง ในแววตา ตรงนี้มันน่าสนใจ

"ประสบการณ์นี้ทำให้ผมสังเกตผู้คนมากขึ้น เริ่มสนใจที่จะหันไปมองผู้คนบนท้องถนน มองสีหน้า มองแววตาของเขาอย่างจริงจัง"

ในโลกของศิลปะร่วมสมัย ไม่มีอะไรตกยุคไปกว่าภาพเหมือนบุคคลและภาพทิวทัศน์ แต่ถึงกระนั้น ภาพเหมือนและภาพทิวทัศน์ที่มีคุณภาพก็ยังคงเปี่ยมไปด้วยมนต์ขลังและพลังเจียปปลักษณ์ของมันเช่นเดิม

หากว่าคนอื่นคือดินแดนแปลกถิ่นสำหรับเรา จะว่าไปแล้ว แม้แต่ภาพเขียนหรือภาพถ่ายทิวทัศน์ภูมิประเทศ ก็อาจมองให้เป็นภาพเหมือนพระพักตร์ของแม่พระธรณี

ผลงานศิลปะที่มีการเฉลิมฉลองที่สุดในโลกมีชื่อ 'โมนาลิซ่า' หรือหรือ ซึ่งก็คือภาพเหมือนหญิงสาวในภาคแม่ของพระเจ้า โบหน้ามนุษย์หน้าฉากหลังที่เป็นทิวทัศน์อันค่อนข้างจะว่างเปล่า - 'โมนาลิซ่า' เป็นเพียงแค่นี้มิใช่หรือ แต่แล้วผู้คนก็ได้พากันกล่าวขวัญถึงความลึกลับแห่งรอยยิ้มของเธออย่างไม่รู้จบ

ทุกวันนี้ ในยุคสมัยที่ศิลปะต้องหมายถึงความชือฮา ในยุคสมัยที่ความมหัศจรรย์ของชิ้นงาน ความแปลกใหม่ และการล้ำแดงเดชทางวิชาการ ได้เข้ามาครอบงำลึกลับแทนความเชี่ยวชาญของฝีมือ แทนจิตสำนึกอันลึกซึ้งและคลังโคลีในสังขารมนุษย์ไม่มื่ออะไรจะเขยไปกว่านี้ ภาพทิวทัศน์กลายเป็นเสมือนสินค้าที่ระลึกของนักท่องเที่ยว คุณค่าของมันถูกลดลงโดยโปสการ์ดจนไม่ต่างไปจากโปสการ์ด ในขณะเดียวกัน ความละเอียดอ่อนที่สามารถสัมผัสพลังของภาพเหมือนได้ถูกทำลายลงโดยการถ่ายภาพโฆษณา

ทุกวันนี้ คนส่วนใหญ่ไม่มีสมาธิพอที่จะยั้งยั้งยับยั้งหน้าภาพเหมือนหรือภาพทิวทัศน์ จิตวิญญาณที่สามารถซึมซับเปิดรับรายละเอียดและพลังเงียบของมันเป็น ถูกขับไล่ไปจากผู้คนด้วยความว้าวุ่นของปณิธานแห่งความเด่นดังของแผ่นป้ายโฆษณากลางฟ้า แทนที่จะดลบันดาลให้เกิดเสน่ห์ในสิ่งลึกลับ ภาพเหล่านี้ทำหน้าที่ได้เพียงกระตุ้นค้นหาของเราเท่านั้น

งานชุด 'ธรรมดา/ไม่ธรรมดา' คือการเผชิญหน้าตาต่อตากับกำแพงหน้าคน ภาพเหมือนชาวตาเรียบง่ายที่ใช้แสงส่องจากด้านบน โบหน้าคนธรรมดาที่ขบขันโดยแหล่งแสงที่ง่ายแต่น่ารักที่ใจ ที่นำพาสิ่งที่ไม่ธรรมดาเฉพาะตนของแต่ละคนออกมา นวัตกรรมใหม่อาชีพร้างจั่วไป ผู้ดูเหมือนภาพเขียนโบราณบนฝาผนัง นาดอกไม้ แม่บ้านผู้มีลักษณะคล้ายหม้อผิวนิยน์แดง ความเหม่อลอยของน้ำแห้ง อาชีพร้างจั่วซักผ้า; เมฆ ข้างประปายยี่สิบสี่ปี เจ้าของแวตาสั้นตัว; น้องเอิร์ธ เด็กหญิงที่ขาพิการ มีบาร์มีเสมือนตัวสิงห์ ผู้ดูเหมือนมีทุกคำตอบต่อทุกข้อปริศนา... แต่ละโบหน้ารายล้อมด้วยเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของมัน แต่ละโบหน้าเล่าถึงความลับ ความสุข ความโศก และความกังวลเฉพาะตัวตน ภาพเหล่านี้ปลดปล่อยสีสเปเชียลเอฟเฟ็คท์และไม่ต้องการคำอธิบายใดๆ ภาพเหล่านี้คือภาพถ่ายที่สวยงามจริงๆเท่านั้น ไม่มีอะไรที่ต้องส่งเสริมเติมแต่ง ไม่มากไม่น้อยไปกว่าสิ่งที่มันเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายและจริงใจ

เพราะในที่สุดแล้ว มันคืองานศิลปะที่แท้จริง เราถูกสะกดให้หยุดนิ่ง ให้มอง ให้พิจารณาด้วยวิญญาณอันสงบนิ่ง และความเชี่ยวชาญเป็นเลิศในสื่อของเขา มานิตกำลังหยิบยื่นของขวัญอันล้ำค่ามาให้เรา สิ่งนั้นคือสายตาอันละเอียดอ่อนที่มองเห็นความจริง

อิง กาญจนวณิชย์
สิงหาคม ๒๕๕๔

"These are people from around my studio," photographer Manit Sriwanichpoom says of the faces in 'Ordinary/Extraordinary'. "I'd see them pass by every day, but I didn't know any of them. My life is consumed by the world outside the soi."

The pretty face across a room; the hugely fat man (who will take up two seats) on a train; the freakish cripple on the sidewalk. We see them even as we try hard not to stare. But the ordinary people in our life, those who inhabit our routine day—our neighbours and the motorcycle taxi gang at the top of our soi, for instance, pass our radar screen unregistered, taken for granted along with the lampposts and other roadside furniture. Until something out of the ordinary happens, we don't really see them.

Last week when Choke, the mascot dog in my soi, fell sick, the people who had been independently taking care of him in our different ways spontaneously converged. After years of anonymous proximity, for the first time we suddenly saw each other as actual individuals.

The gardener from the old apartment block turns out to be a sweet man who had been feeding Choke his nightly supper not long after I came round with his sunset snack of sausages. The security guard at the chandelier shop gained a name—the unlikely movie hero name of 'Tone'. As we drove to the vet together with Choke in his arms, this average-faced man with the unremarkable job was revealed to me as an affectionate human-being who was Choke's best friend, his nightly companion and the only person Choke permitted to pick him up and bathe him.

When Choke died the next day despite all our best efforts, a spontaneous congregation of the Choke Fan Club was held under the banyan tree where he lived and died. We swapped Choke stories, commiserated, learned that the sprightly dog was actually fifteen years old. Thank God he died so peacefully before he lost his hearing and his eyesight, someone said. We were Choke's family and through our love for him recognised our shared humanity in this one moment of grief.

It wasn't death but curiosity that brought 'Ordinary/Extraordinary' to life.

"I just thought it was time I got to meet my neighbours; that's how the project came about," Manit relates. "My auntie [who lives at the studio] provided the connection. She knows everyone and was always telling me stories about these people, all the village gossip. So I asked her to invite the neighbours to pose for me."

"I set out with no expectations. But as I got into it, I came to see that these people actually have very remarkable faces. This surprised me, because I'd never really thought about these people before, they were average people I'd passed by on the streets and never considered."

"But once a face was locked inside a photograph, inside the frame time stood still and I got to really scrutinise each one, the features and structure of a face, the emotions of each picture."

Why the overhead light?

"When the idea came to me, I immediately thought of a way to simplify the process. I didn't want to use a complicated set up. I wanted to avoid a studio atmosphere with many lights and all that. Just one light for all. They would queue up and sit down one by one quite simply, no fussing over lights."

"Initially, some people were nervous; they thought there'd be a lot of fuss because they saw it was a studio. But with this simple set up they were not crowded; they could breathe and be themselves. I told each one to sit down and not to try to express any emotion; just to keep their mind still within them."

You used these actual religious-sounding words?

"Yes. Don't be distracted, not by your friends who are watching, not by anything. Just look into the camera and concentrate your mind within yourself."

"I was quite surprised by their reactions afterwards. Well, not exactly surprised, but I didn't quite expect it. Some people sent their photos back to me because they were afraid of them, afraid of their own pictures. They told my auntie that they looked scary. They didn't want to keep them. Could be because they could see all the wrinkles, the hardships of their lives in them, and they didn't want to see themselves like that."

"I was sorry that they didn't like it. Not sad, exactly, but I was disappointed. You know, some of them saw the polaroid tests and they didn't like it even then, but they were nice enough to continue the sitting. They didn't get up and leave. Just one guy left the queue because he was late for an appointment, and a few days later he died."

How?

"He had AIDS. It shocked me, actually. I didn't know."

So do you know your neighbours better now?

"To a certain extent. But our professions don't bring us into close contact. Most of them are hired hands: porters, messengers. The women are mostly vendors."

"I photographed them as the people that they were. I had no preconception, no prior expectations. I was just interested to get to know them. I didn't set out to exoticise. For me, the interesting point is showing the lives, the stories that they have lived through. The life story is manifest upon the face, in the very texture of the skin, in the eyes. This is the interesting thing."

"This experience has made me more aware of the people that I pass by on the streets. I try to look, to really look, at their expressions more; the look in their eyes."

As unfashionable as they are now in the contemporary art world, great portraits and landscapes in themselves have lost none of their quiet evocative power. If other people are foreign countries, then portraits are the landscapes of their souls. Even a landscape painting or photograph may be viewed as a portrait of our mother, the earth.

After all, the most celebrated work of art on earth is the 'Mona Lisa', a portrait of a young girl as the mother of God. A human face in front of an eerie landscape—that's all it is. Yet realms have been written over the mystery of her smile.

Yet in an age of art as spectacle, where sheer size, novelty and intellectual bedazzlement have dethroned technical mastery, subliminal instinct and the passion for truth, nothing is more passe. Landscapes have become mere tourist trinkets, reduced to, and by, postcards, while our receptivity to portraiture has become desensitised by commercial photography. The quiet spirit required to stand in front of a portrait or a landscape to absorb its detail and its power has flown from most of us, scared off by giant billboards and the covers of glossy magazines. They no longer inspire our sense of mystery, they serve only to stir desire.

With 'Ordinary/Extraordinary', one is confronted by a wall of faces. Spare, black and white portraits lit from above. Ordinary people etched by a simple but dramatic light source that brings out the uniqueness of each one person. Labourer Nivat, who looks like he's just stepped out of a temple mural; housewife Na Dokmai ("Auntie Flores"), with her haunting Amerindian shaman face, lost-looking Na Haeng ("Auntie Dry"), who washes clothes for a living; 24 year old plumber Mekh ("Cloud") of the sad eyes; five year old Earth whose sphinx-like presence holds all the answers to all the riddles that ever were... Each unique face weaves its enchantment and sings its own song, of unique joy and secrets and concerns. There are no bells and whistles here, no gimmicky mindgames, just really beautiful photographs.

Because more than anything else, they are true works of art. We are made to pause, to look, to really see. With his quiet spirit and mastery of his medium, Manit is bringing us a priceless gift: he is recalling from the depths of our being the sensitivity to see.

Ing K

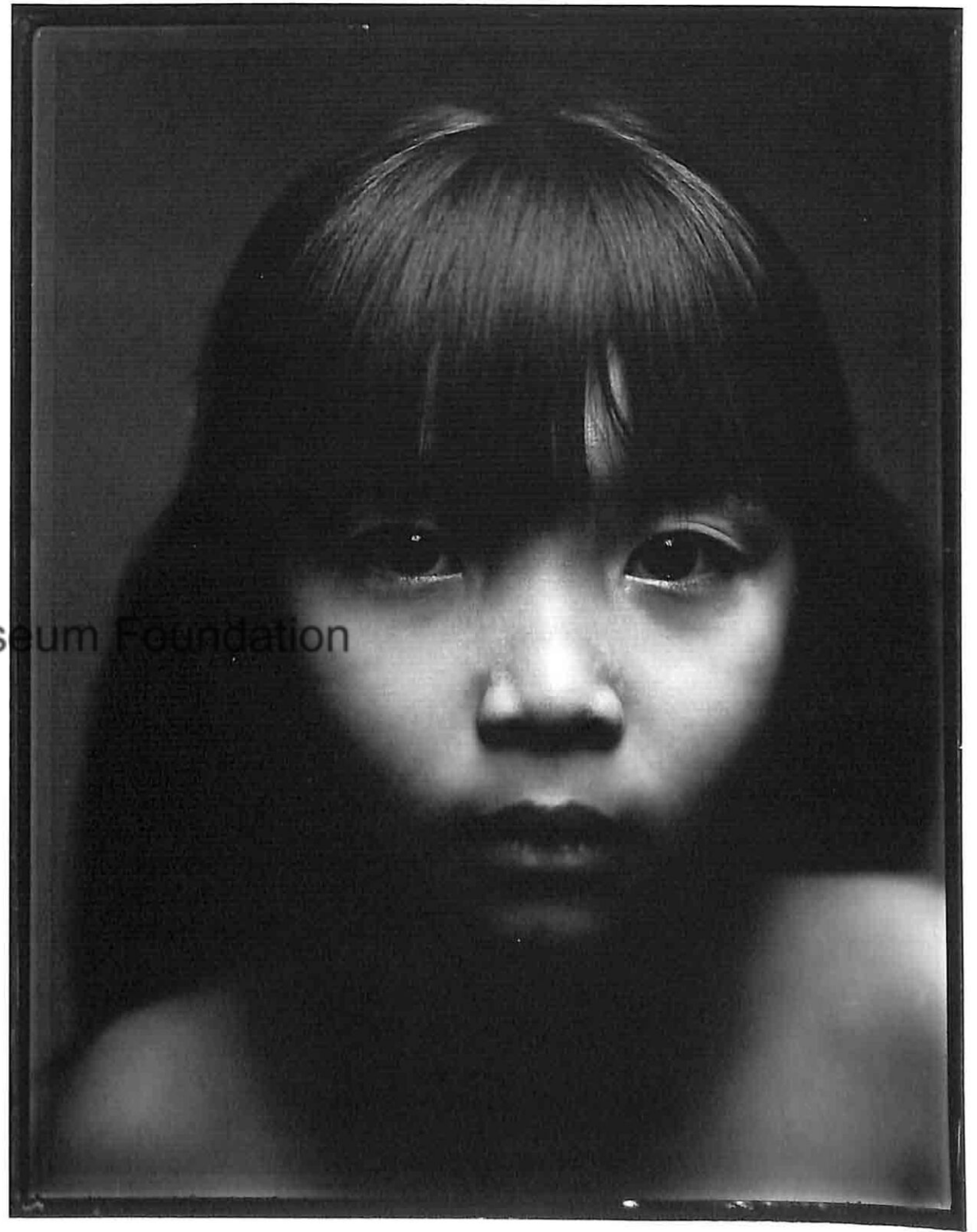
August 2006

Rama IX Art Museum Foundation

น้องแบม
๗ ปี นักเรียน เกิด กทม.

Nong Bam

7 primary school student born in Bangkok

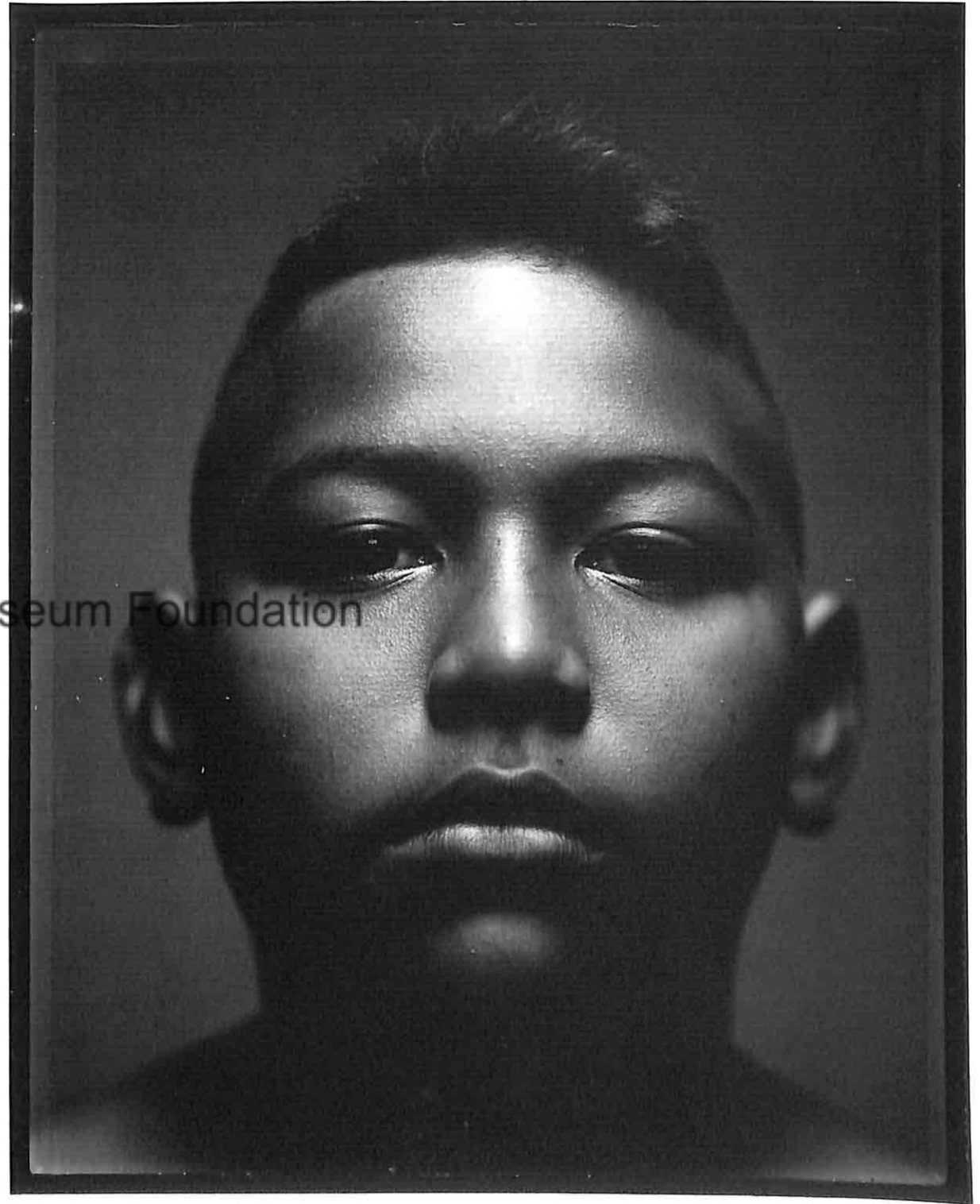
Rama IX Art Museum Foundation

ยาด

๑๓ ปี, นักเรียน, เกิด กทม

Yad

13 student, born in Bangkok

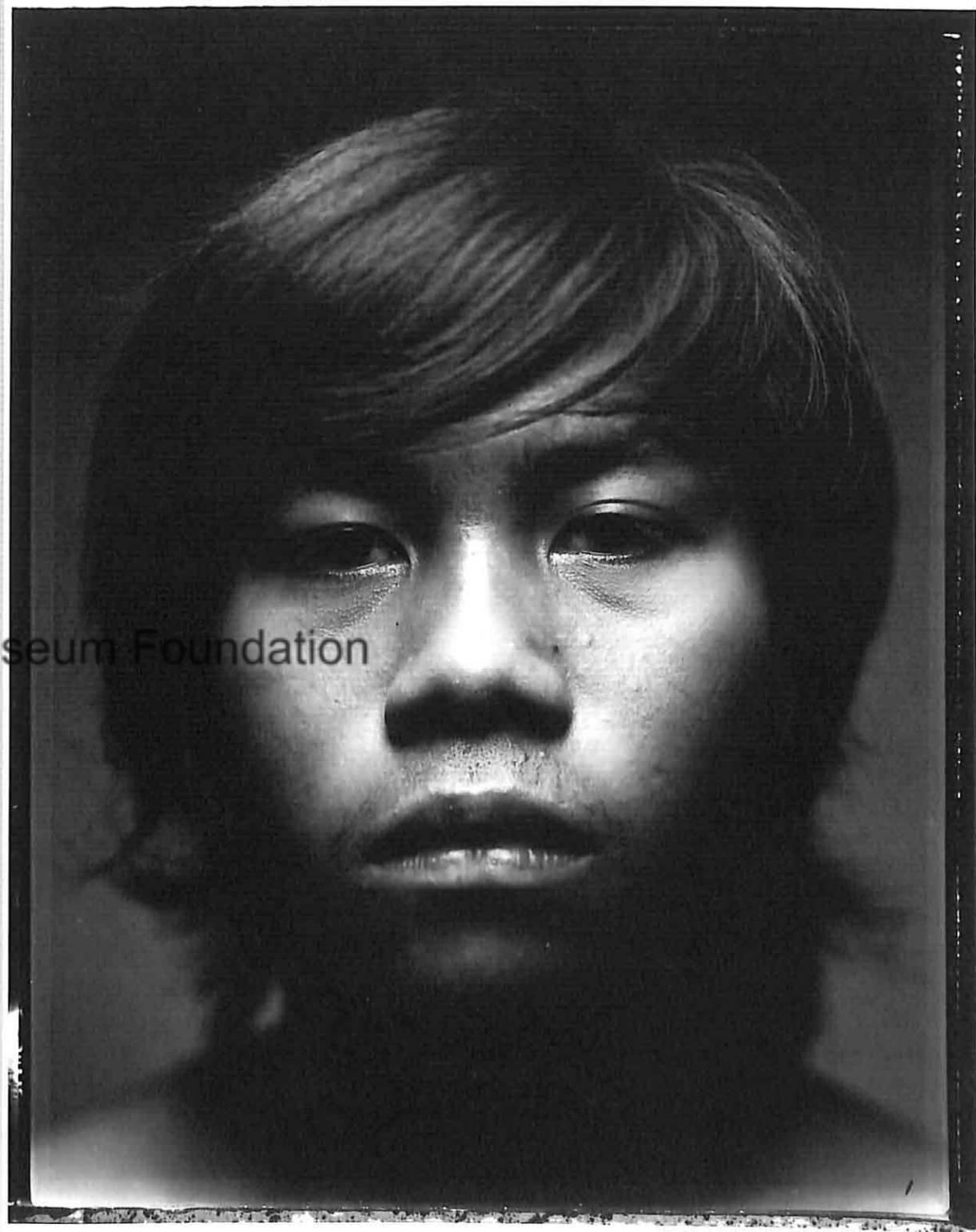
Rama IX Art Museum Foundation

วีรชัย

๑๘ ปี ช่างอลูมิเนียม, เกิด ปรา

Veerachai

18 aluminum frame maker, born in Prae

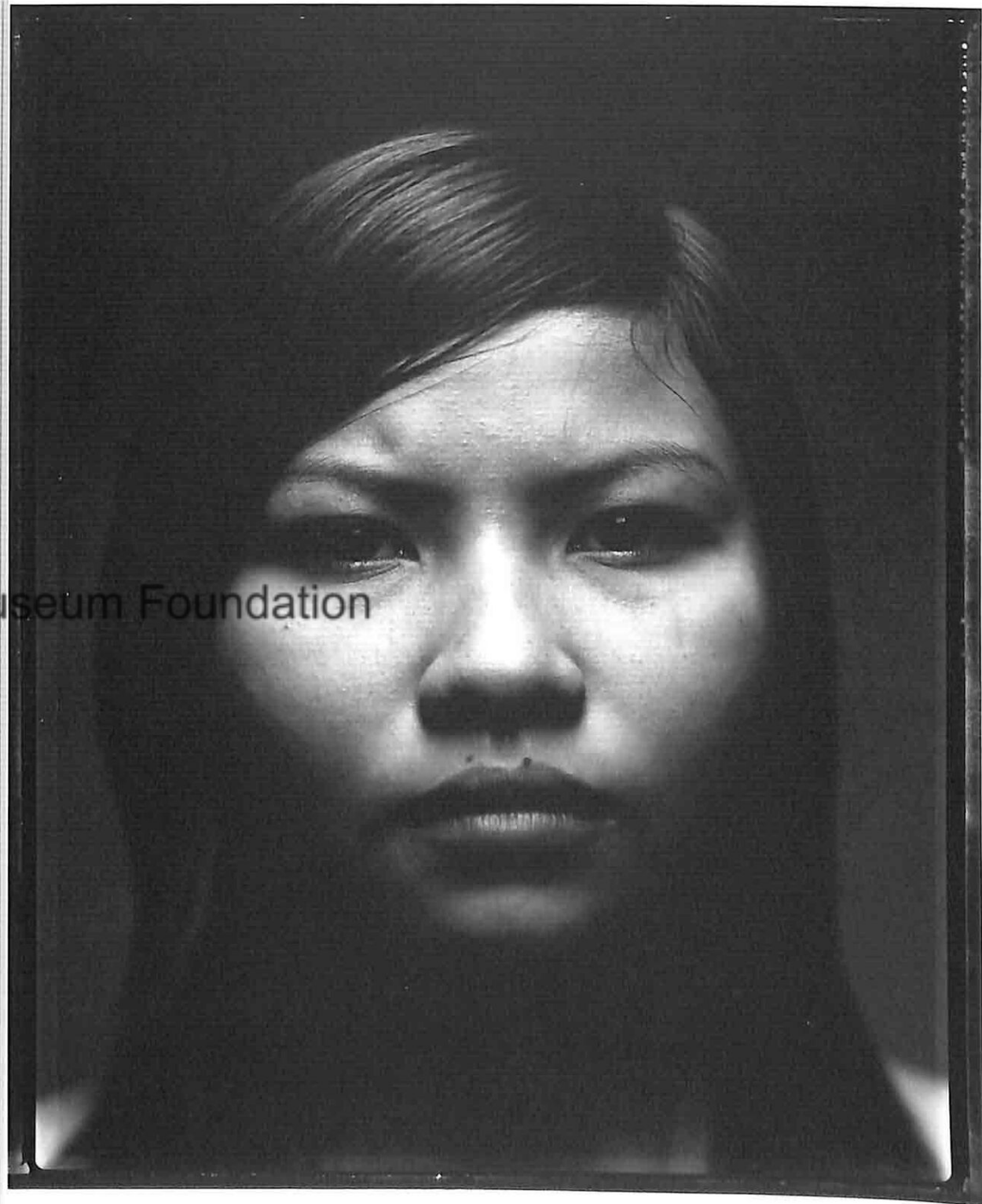
Rama IX Art Museum Foundation

สุภินยา

๑๙ ปี พนักงานเสิร์ฟอาหาร เกิด กทม.

Suphinya

19 restaurant waitress born in Bangkok

Rama IX Art Museum Foundation

นิวัฒน์

๒๐ ปี กรรมกรรับจ้าง เกิด กำแพงเพชร

Niwat

20 labourer born in Kamphangphet

